

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1143
Land:	Iran
Kilde:	Migrationsverket
Titel:	Iran. Efterspelet til protesterna 2022
Udgivet:	28. oktober 2024
Optaget på baggrundsmaterialet:	5. februar 2025

MA02 2023-11-13

LANDINFORMATION

Iran

Efterspelet till protesterna 2022

2024-10-28

MIGRATIONSVERKETS FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.

LANDINFORMATION FÖR HANDLÄGGNING AV MIGRATIONSÄRENDEN

Den här rapporten är framtagen av Migrationsverket i linje med [EUAA:s metodologi för framtagande av landinformation](#) (2023). Rapporten innehåller landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänt kända förhållanden.

Migrationsverket: Landinformation: Iran. Efterspelet till protesterna 2022 (1.1)

Framställd av: Nationella operativa avdelningen, Migrationsanalys –
Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys.

Rapporten har publicerats i Migrationsverkets databas för landinformation,
Lifos, © Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2024.

Datum: 2024-10-28

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund och syfte.....	5
2.	Protesterna 2022	5
2.1	Proteströrelse med brett stöd	5
2.2	Ingripanden mot proteströrelsen.....	7
2.3	Internet och sociala medier.....	10
3.	Rättsprocesser och lagförslag.....	11
3.1	Protestrelaterade dödsstraff	11
3.2	Amnesti och öppna ärenden	12
3.3	Utfärdande av borgen respektive reserestriktioner och utresa.....	13
3.4	Tjänsteportalen SANA/Adliran	15
3.5	Lagförslag om hijab och kyskheter.....	16
4.	Situationen för vissa grupper	17
4.1	Kvinnor och flickor	17
4.2	Vissa minoriteter.....	20
5.	Avslutande kommentarer	23
	Källförteckning	25

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Under hösten 2022 utbröt protester i Iran som på vissa platser fortsatte in i 2023. Det finns relevant och detaljerad rapportering som skildrar protesterna och händelseutvecklingen en tid därefter. Syftet med denna rapport är att lyfta fram den information som finns om läget i Iran efter protesterna och belysa situationen för personer som uppmärksammats i samband med dessa. I fokus är också möjligheterna för personer som är i en rättsprocess eller har uppmärksammats av iranska myndigheter att röra sig fritt, resa utomlands och få information kopplad till sin rättsprocess.

Rapporten bör läsas i ljuset av att händelseutvecklingen i och kring Iran just nu är svårbedömd. Presidentvalet sommaren 2024, där den mer reformorienterade kandidaten Masoud Pezeshkian segrade, signalerade ett önskemål om förändringar.¹ Samtidigt är det för tidigt att säga något om den nyligen tillträdde presidentens intresse och möjligheter att driva ett konkret förändringsarbete. Läget i Mellanöstern är också mycket spänt och Iran är involverad i flera regionala konflikter. Det finns en allvarlig risk för att dessa kan komma att växa.

De delar av rapporten som rör borgen, reserestriktion, utresa och rättsväsendets tjänsteportal SANA/Adliran bygger i stor utsträckning på information från Leila Alikarami, iransk jurist verksam i Storbritannien och engagerad i rättsfall i Iran. Samtidigt som hon är välinitierad inom dessa områden har tillgången till andra källor insatta i ämnet varit mycket begränsad.

Tidigare versioner

Version	Titel	Datum	Rapportnummer
1.0	Iran. Efterspelet till protesterna 2022	2024-09-30	48743

2. Protesterna 2022

2.1 Proteströrelse med brett stöd

Proteströrelsen, som fått namnet ”Jin, jiyan, azadi” (Kvinna, liv, frihet), utlöstes i september 2022 sedan den unga, kurdiska kvinnan Jina Mahsa Amini avlidit i

¹ Al-Monitor, Can Iran's new president challenge country's powerful hard-liners?, 2024-07-08, [url](#)

iranska myndigheters förvar efter att hon ansetts bära hijab² på olämpligt sätt.³ Protesterna bröt också ut mot bakgrund av ett politiskt klimat där hårdföra och konservativa politiska krafter allt mer stärkt sin makt över den islamiska republiken på senare år.⁴ Den numera framlidne ultrakonservativa presidenten Ebrahim Raisi hade under juli 2022 uppmanat myndigheterna att fullt ut tillämpa landets påbud om hijab,⁵ och landets ”moralpolis” (*Gasht-e Ershad*)⁶ hade under Raisis styre ökat sin närvaro och aktivitet runtom i Iran.⁷

Inledningsvis handlade protesterna om missnöjet med landets påbud om att bära hijab och den generella repressionen gentemot kvinnor. Snart framfördes dock mer revolutionära budskap med krav på regimförändring, med grund i långvarigt missnöje med exempelvis ekonomin, maktmissbruket, en försämrad människorättssituation och bristande framtidsutsikter för unga.⁸

Även om kvinnor och unga utgjorde frontfigurer i protesterna, skedde också en bredare uppslutning från olika delar av samhället. Protesterna samlade människor med vitt skilda tillhörigheter avseende kön, klass, religion och etnicitet.⁹ Denna bredd i uppslutningen skiljer 2022 års proteströrelse från tidigare protester, vilka varit mer begränsade till vissa grupper i samhället.¹⁰

Protesterna 2022 stod också ut jämfört med andra protester på senare år genom den landsomfattande geografiska spridningen, protesternas varaktighet samt statens våldsamma respons. Protester pågick runt om i landet med hög intensitet i omkring tre månader,¹¹ och utgjorde de mest betydande sedan protesterna under ”Den gröna rörelsen” efter presidentvalet 2009.¹² Samtliga provinser var involverade under protestvågen 2022,¹³ och proteströrelsen fick en tydlig spridning i minoritetsområden, såsom Sistan och Baluchistan, samt i provinser med stor kurdisk befolkning.¹⁴

² Det arabiska ordet hijab härleds till verbet *hajaba* som betyder ungefär att 'dölja', 'skilja av'. Open university, Veiling, Terminology, odaterad, [url](#); Hijab är samlingsnamn för olika typer av beslöjning från enkel huvudduk till mer heltäckande plagg. *Chador* är den traditionella typen av hijab i Iran och har ofta förespråkats av olika regimföreträdare. Chador betyder ung. 'täkt' och är ett heltäckande täktliknande plagg från huvud till tå, som dock lämnar ansiktet obetäckt. Sedan 90-talet har dock iranska kvinnor allt mer kommit att bära plagget *manteau*, ett mer kroppsnära ytterplagg som bärs tillsammans med en enkel huvudduk och som ofta innebär att mer av håret görs synligt.: Al-Monitor, Iranian women warned about wearing chador, 2014-01-21, [url](#); The Iran Primer, Female Protests in Iran: Tools of Resistance, 2023-09-06, [url](#)

³ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 3

⁴ International Crisis Group, Iran: The Riddle of Raisi, 2021-08-05, [url](#); The Iran Primer, Iran's Revolution at 43: Politics, 2022-02-09, [url](#)

⁵ VOA, Calls Grow for Iran Morality Police to Change Course, 2022-07-21, [url](#)

⁶ Ung. 'vägledande patrull', se [url](#)

⁷ VOA, Calls Grow for Iran Morality Police to Change Course, 2022-07-21, [url](#); Radio Free Europe, Iranian Ministry Announces Ban On The Presence Of Women In Advertising, 2022-07-25, [url](#)

⁸ Norge. Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15 desember 2022, 2022-12-17, [url](#), s. 1–2

⁹ Danmark. Udlændingestyrelsen, Iran Protests 2022-2023, mars 2023, [url](#), s. 8; Norge. Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15 desember 2022, 2022-12-17, [url](#), s. 2

¹⁰ Norge. Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15 desember 2022, 2022-12-17, [url](#), s. 2

¹¹ ACLED, Anti-Government Demonstrations in Iran, A Long-Term Challenge for the Islamic Republic, 2023-04-12, [url](#)

¹² The Iran Primer, Fact Sheet: Protests in Iran 1979-2023, 2023-05-30, [url](#)

¹³ Danmark. Udlændingestyrelsen, Iran Protests 2022-2023, mars 2023, [url](#), s. 8

¹⁴ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

Iranska myndigheters respons föranledde FN:s människorättsråd att tillsätta en särskild oberoende utredning för att undersöka förekomsten av människorättskränkningar i samband med protesterna.¹⁵

2.2 Ingripanden mot proteströrelsen

Den iranska regimens censur och begränsningar av internet innebar att det till en början var svårt för omvärlden att få en mer genomgripande bild av händelseutvecklingen i landet. En tid efter protesterna 2022 har ingående rapporter publicerats kring hur den iranska regimen och dess säkerhetsstyrkor hanterade protester och olika former av manifestationer under perioden.¹⁶ Särskilt viktiga är rapporterna från den [FN-tillsatta oberoende utredningen](#) respektive [FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran](#).

Den FN-tillsatta oberoende utredningen publicerade i februari 2024 en relativt omfattande och detaljerad rapport om händelseutvecklingen och på en rad punkter riktade de allvarlig kritik mot iranska myndigheters hantering av protesterna och dess efterspel. Det handlade exempelvis om användande av oproportionerligt våld vid ingripanden; skarpa vapen när det inte varit motiverat; dödligt våld i situationer som inte krävt det samt att även mindre farliga vapen, såsom tårgas och gummikulor, använts på ett olämpligt sätt och i olämplig utsträckning.¹⁷

Den FN-tillsatta oberoende utredningen uppskattade att 551 personer dog i anslutning till protesterna, varav 117 var kvinnor och barn. Många skadades också allvarligt. Dödsfall rapporterades från i vart fall 26 av landets 31 provinser. Högst var antalet dödsoffer i provinser dominerade av minoriteter, såsom Kermanshah, Kurdistan, Västazerbajdzjan samt Sistan och Baluchistan.¹⁸ Olika etniska och religiösa minoritetsgrupper, särskilt sunnimuslimska kurder och balucher, drabbades oproportionerligt hårt av regimen ingripanden.¹⁹

Den oberoende utredningen identifierade ett mönster av godtyckliga gripanden riktade mot personer som exempelvis deltagit i protestyttringar i form av danser, sånger, slagord och tutande. Bland de som drabbats fanns även anhöriga till protesterande, jurister, medicinsk personal och lärare, idrottspersoner, journalister, influerare och MR-aktivister som gett stöd eller uttryckt solidaritet. Iranska myndigheter har inte redovisat statistik för hur många som gripits och frihetsberövats, däremot har de rapporterat att 22 000 personer med kopplingar till protesterna omfatt-

¹⁵ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 3

¹⁶ Se exempelvis: UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#); UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, 2024-02-09, [url](#); Amnesty International, Amnesty International Report 2023 - Iran, 2024-04-24, [url](#); Human Rights Watch, World Report 2024 - Iran, 2024-01-11, [url](#)

¹⁷ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 4–6

¹⁸ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 4

¹⁹ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15

tas av en amnesti som offentliggjordes i februari 2023. Organisationer inom det civila samhället uppskattar att antalet frihetsberövade kan vara upp till 60 000. Enligt iranska myndigheter var medelåldern på de som greps 15 år.²⁰

En del säkerhetsstyrkor som ingrep i protesterna var civilklädda och maskerade. Personer som frihetsberövades fördes med civila bilar till olika former av förvar. Det handlade exempelvis om fängelser och häkten, men också inofficiella platser, såsom militära baracker, privata hem och övergivna byggnader. Olika former av fysiskt och psykiskt våld inklusive tortyr och sexuella övergrepp har förekommit. Det har varit ovanligt att ett frihetsberövande följt den formella ordningen med exempelvis delgivning av skriftlig arresteringsorder. Det har också förekommit att frihetsberövanden inte har dokumenterats eller att det skett med fördröjning.²¹

Vidare genomförde säkerhetsstyrkor tillslag i hem och på arbetsplatser, universitet och skolor efter att ha identifierat personer som deltagit i demonstrationer utifrån inspelningar från drönare och övervakningskameror.²² Det är svårt att få en klar bild av vilken form av teknologi iranska myndigheter använder för att identifiera personer som förekommer på bild eller i inspelningar. De har en historik av att använda teknik som möjliggör storskalig övervakning, men det är svårt att bedöma hur avancerad teknik de har tillgång till och kompetens till att använda.²³

Enligt den tyska tankesmedjan Friedrich Ebert-stiftelsen är det oklart om myndigheterna har tillgång till den senaste teknologin med ansiktsgenkänning för att kunna identifiera personer som begått regelbrott. De menar dock att det är troligt att övervakningen fortfarande är mindre sofistikerad än vad myndigheterna anger. Under protesterna använde sig myndigheterna framförallt av existerande övervakningskameror²⁴ på offentliga platser för att gripa demonstranter. Bilder på demonstranter spreds också i regimvänliga sociala medier där allmänheten uppmanades att hjälpa till med att identifiera personerna på bilderna, vilket indikerar ett fortsatt beroende av grundläggande övervakningstekniker snarare än användning av den allra senaste tekniken. Det är dock tydligt att Iran har siktat inställt på att skaffa sig den senaste tekniken med ansiktsgenkänning liksom annan teknik, som exempelvis bildanalys för att identifiera bilder och regelbrott online.²⁵

Säkerhetsstyrkor hade också stor närvaro vid sjukhus under protesterna. Det förekom att personer anställda inom vården utsattes för trakasserier, gripanden och frihetsberövande. Personer som skadats i anslutning till protester hindrades tillträde

²⁰ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 6

²¹ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 6–7

²² UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 6

²³ Article 19, Iran: Tech-enabled 'Hijab and Chastity' law will further punish women, 2023-08-22, [url](#), Iran shares more on using facial recognition to police hijabs, BiometricUpdate.com, 2024-06-10, [url](#)

²⁴ Så kallad Closed-circuit television, CCTV.

²⁵ Friedrich Ebert Stiftung, The Internet in the Women Life Freedom era, juni 2024, [url](#), s. 12–13

till sjukhus, och vårdpersonal instruerades av hälsoministeriet att ange personer som sökte vård.²⁶

Norska Landinfo har vidare rapporterat att personer som inte själva varit delaktiga i protesterna gripits i förebyggande syfte, eftersom iranska myndigheter oroar sig för att de skulle kunna uppmåna till uppror. Det handlar om inflytelserika personer inom det civila samhället, exempelvis journalister, aktivister och lärare. Flera kända musiker, skådespelare och idrottsutövare som gett visst stöd till protesterna drabbades av repressalier i form av gripanden, utrese- eller arbetsförbud.²⁷

I december 2023 publicerade Amnesty International en rapport med vittnesmål om våldtäkter och andra sexuella övergrepp begångna kring protesterna av personer i Irans säkerhetsstyrkor. Bland de som drabbats finns flickor, kvinnor, pojkar och män. Enligt organisationen har övergreppen använts som en metod för att hindra, skrämja och bestraffa personers delaktighet i protester mot landets regim. Övergreppen har skett under straffrihet.²⁸ Enligt uppgifter Amnesty International tagit del av har personer som varit frihetsberövade fått sina mobiltelefoner beslagtagna och myndigheterna använt information från telefonerna, såsom bilder för att identifiera andra som deltagit i protesterna.²⁹

Amnesty International har i en annan omfattande rapport redogjort för trakasserier riktade mot anhöriga till personer som dödats i anslutning till protesterna. Enligt uppgifter organisationen tagit del av har familjer som försökt reda ut vad som hänt deras anhörig drabbats av olika former av illabehandling, såsom trakasserier, miss-handel, godtyckliga frihetsberövanden och övervakning. Familjer som genom rättsväsendet försökt få till stånd en utredning i syfte att ta reda på vad som hänt deras anhörig har av myndigheter pressats att nå en överenskommelse där de erbjudits blodspengar (*diya*) snarare än att fortsätta söka rättvisa och ansvarsutkrävande.³⁰

Den FN-tillsatta oberoende utredningen rapporterar liknande uppgifter. De nämner också att myndigheter och säkerhetsstyrkor pressat anhöriga att snabbt genomföra begravningar endast i närvaro av närmaste anhöriga, med andra restriktioner samt att dessa sedan genomförts under övervakning. Räder har också genomförts mot begravningsplatser och anhörigas hem, varvid personer ska ha utsatts för våld-samma ingripanden, gripanden och frihetsberövanden. I vissa fall har regimföreträdare pressat anhöriga till personer som dödats under protesterna till att spela in videosekvenser där de pekar ut vad som anges vara upprorsmakare eller oppositionella grupper som ansvariga för deras förlust.³¹ Familjemedlemmar till personer som

²⁶ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 6

²⁷ Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15. desember 2022, 2022-12-17, [url](#), s. 7

²⁸ Amnesty International, digitalt möte 2024-04-18; Amnesty International, "They violently raped me" - Sexual violence weaponized to crush Iran's "Woman Life Freedom" uprising, 2023-12-06, [url](#), s. 10–11

²⁹ Amnesty International, digitalt möte 2024-04-18

³⁰ Amnesty International, Iran: Harassment of families of victims unlawfully killed during protests must end, 2023-08-21, [url](#), s. 1–2

³¹ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 10

myndigheter bedömer har en intressant profil riskerar övervakning och att ärenden öppnas upp där deras bakgrund och aktiviteter flera år tillbaka i tiden utreds.³²

Den oberoende utredningen konstaterar vidare att en majoritet av protesterna var fredliga, samtidigt som de bekräftar förekomsten av våldsamma protester där personer i säkerhetsstyrkor dödats. Enligt iranska myndigheter dödades minst 75 personer ur säkerhetsstyrkorna och 7 000 skadades.³³

2.3 Internet och sociala medier

Många ungdomar i Iran med ett intresse för mänskliga rättigheter driver sitt engagemang i huvudsak på sociala medier. Det skiljer sig från hur grupper och civilsamhälle tidigare drivit liknande frågor. Eftersom sociala medier idag är viktiga för kommunikation och engagemang inom olika frågor så har det också inneburit att iranska myndigheter i allt större utsträckning skiftat fokus till denna arena.³⁴ Internet och sociala medier var också ett viktigt medel för att samordna aktiviteter under protesterna 2022.³⁵

Efter att protesterna bröt ut hösten 2022 och under den tid de pågick förekom enligt den FN-tillsatta oberoende utredningen ett mönster av helt eller delvis begränsad tillgång till internet, sociala medier och kommunikationsapplikationer. Detta har varit särskilt vanligt i områden dominerade av minoriteter. Det finns också exempel där tillgången varit särskilt hårt begränsad i anslutning till händelser där myndigheters ingripanden varit extra våldsamma.³⁶ Begränsningarna försvårade och påverkade möjligheten att kommunicera och att dela till exempel filmklipp, fotografier och annan information. Även tillgång till VPN-tjänster, vilka används för att få tillgång till blockerade plattformar som Whatsapp och Signal, hindrades.³⁷

Den FN-tillsatta oberoende utredningen anger att iranska myndigheter hotat, skrämt och gripit personer som har delat innehåll relaterat till protesterna på sociala medier. Det handlar exempelvis om personer som uttalat stöd till de som protesterat, rapporterat om övergrepp utförda av staten, delat fotografier på skadade demonstranter eller erbjudit juridiskt stöd eller vård till personer som protesterat och deras anhöriga. Innehåll på sociala medier har i vissa fall legat till grund för brottsanklagelser med mycket allvarliga påföljder i straffskalan och används som bevisning i ärenden som nått domstol.³⁸

I likhet med hur det har sett ut tidigare år är den iranska regimens acceptans för personer och organisationer som självständigt driver frågor kopplade till exempelvis mänskliga rättigheter mycket låg. Det får till följd att det utrymme personer

³² Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

³³ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 4

³⁴ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

³⁵ Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15 december 2022, 2022-12-17, [url](#), s. 3–4

³⁶ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 16

³⁷ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

³⁸ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 16

som vill engagera sig har är mycket begränsat, vare sig det är online eller på andra sätt.³⁹

3. Rättsprocesser och lagförslag

3.1 Protestrelaterade dödsstraff

Både Amnesty International och FN:s särskilda rapportör har under 2024 redogjort för en kraftig uppgång av verkställda dödsstraff i Iran. Dödsstraffen är i huvudsak inte relaterade till protesterna eller annan politisk verksamhet. Över hälften av avrättningarna rör personer som fällts för narkotikarelaterad brottslighet. Under 2023 ska minst 834 personer ha avrättats, en uppgång med över 40 procent jämfört med året innan. Rapportören noterade samtidigt att religiösa och etniska minoritetsgrupper i oproportionerlig utsträckning döms till dödsstraff. Den särskilde rapportören har också uttryckt stor oro över rättsprocesserna och rättssäkerheten. Enligt Amnesty är dödsstraffen ett sätt för iranska myndigheter att kontrollera befolkningen och att säkra sin makt.⁴⁰ Dödsstraff har fortsatt att verkställas i hög omfattning efter presidentvalet sommaren 2024. Under månaden som följde efter valet verkställdes minst 87 dödsstraff, varav ett relaterade till protesterna 2022.⁴¹

Även i fall som relaterar till protesterna 2022 har alltså dödsstraff dömts ut. Amnesty International uttryckte redan under hösten 2022 att de snabba och rättsosäkra rättsprocesser som då genomfördes och renderade dödsdomar hade som syfte att skrämma personer från att delta i protesterörelsen.⁴² I flera fall finns det också indikationer på att personer som genom tortyr pressats till att medge särskilda handlingar senare meddelats dödsstraff.⁴³ Enligt den oberoende utredningen hade i januari 2024 minst 28 personer med kopplingar till protesterna dömts till dödsstraff. Utredningen kände till över 100 personer, varav fem kvinnor, med kopplingar till protesterna som var åtalade för brott med dödsstraff i straffskalan.⁴⁴

Iranska myndigheter redovisar inte hur många personer som gripits i anslutning till protesterna, inte heller vilka påföljder som dömts ut och i viken utsträckning det rört sig om dödsstraff. Såväl den FN-tillsatta oberoende utredningen som Amnesty International rapporterar att tio personer, unga män, med kopplingar till protesterna avrättats fram till augusti 2024.⁴⁵ Dödsstraff kopplat till protesterna har verkställts i

³⁹ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁴⁰ UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, 2024-02-09, [url](#), s. 3; Amnesty International, "Don't let them kill us": Iran's relentless execution crisis since the 2022 uprising, 2024-04-04, [url](#), s. 17–20

⁴¹ Human Rights Watch, Iran: Alarming Surge in Executions, 2024-08-20, [url](#)

⁴² Amnesty International, Iran: Death penalty sought in sham trials, [url](#), 2022-11-16

⁴³ Amnesty International, Iran: List of individuals at risk of execution in connection to nationwide protests, 2022-12-16, [url](#); New York Times, Three More Executed in Iran Over Protests, 2023-05-22, [url](#)

⁴⁴ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 9–10

⁴⁵ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 9–10, Amnesty International, digitalt möte 2024-04-18; Amnesty International, Iran: Shocking secret execution of young man in relation to "Woman Life Freedom" uprising, 2024-08-06, [url](#)

december 2022, januari, maj, november och december 2023 samt i januari och augusti 2024. Amnesty International och New York Times har skildrat personer som antingen avrättats eller riskerar att avrättas. Det handlar om personer med olika bakgrund som anklagats för olika former av säkerhetsbrott eller våldsbrott mot säkerhetsstyrkor, som tvingats lämna uppgifter under tortyr och illabehandling som senare använts som bevisning, och sedan fällts i en revolutionsdomstol^{46, 47}.

3.2 Amnesti och öppna ärenden

I februari 2023 tillkännagav Irans högste ledare en amnesti. Enligt iranska myndigheter omfattade den över 80 000 personer, varav 22 000 var personer som deltagit i protesterna eller uppmärksammats i anslutning till dem. Amnestin innefattade dels personer som var under utredning och inte fällda för brott, dels personer som gått genom en rättsprocess och dömts till straff, men som efter amnestin inte verkställdes. För att omfattas av amnestin var aktuella personer tvungna att i skrift ta avstånd från de handlingar man genomfört.⁴⁸

Det finns fortsatt en del oklarheter kring amnestin, bland annat i vilken utsträckning den tillämpats och vilka undantag som finns. Den verkar till exempel inte ha inkluderat många av de människorättsförsvarare som avtjänar långa fängelsestraff eller personer som anklagats för brott med dödsstraff i straffskalan. Personer som anklagats för olika former av säkerhetsbrott eller skadegörelse av offentliga byggnader omfattas inte heller av amnestin.⁴⁹ Tröskeln för vad som kan rubriceras som ett säkerhetsbrott är enligt Amnesty International låg.⁵⁰ Det förekommer också rapporter om att personer som omfattats av amnestin strax därefter dragits in i nya rättsprocesser. Det är oklart i vilken omfattning det skett.⁵¹ En del personer som hade kunnat vara aktuella för amnestin uppfattar kravet på att ta avstånd från de handlingar man genomfört som orimligt, eftersom de menar att de frihetsberövats för att ha utövat sina mänskliga rättigheter.⁵² Trots de oklarheter som existerar kring amnestin så verkar det vara relativt många som omfattats av den.⁵³

Det förekommer dock fortfarande öppna ärenden som på olika sätt relaterar till protesterna 2022.⁵⁴ Migrationsanalys har konsulterat Leila Alikarami, en iransk jurist baserad i Storbritannien och engagerad i rättsfall i Iran. Hon uppger att det dels

⁴⁶ Revolutionsdomstolarna hanterar i huvudsak säkerhetsrelaterad brottslighet, narkotikamål och vissa brottsrubriceringar med dödsstraff i straffskalan.

⁴⁷ New York Times, Three More Executed in Iran Over Protests, [url](#), 2023-05-22; Amnesty International, "Don't let them kill us": Iran's relentless execution crisis since the 2022 uprising, [url](#), 2024-04-04, s. 17–20; Amnesty International, Iran: Shocking secret execution of young man in relation to "Woman Life Freedom" uprising, 2024-08-06, [url](#)

⁴⁸ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 6, 9; The Washington Post, For protesters pardoned in Iran, freedom comes with no guarantees, 2023-04-24, [url](#)

⁴⁹ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁵⁰ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁵¹ Radio Free Europe, Iranian Protesters Who Received Amnesty Face New Cases, Activist Group Says, 2023-05-16, [url](#)

⁵² Amnesty International, digitalt möte 2024-04-18; The Washington Post, For protesters pardoned in Iran, freedom comes with no guarantees, 2023-04-24, [url](#)

⁵³ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

⁵⁴ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18; Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

handlar om nyöppnade ärenden, dels om ärenden som öppnats i samband med protesterna och ännu inte avslutats. Nya ärenden kan öppnas om det exempelvis under utredning av ett pågående äldre ärende framkommer uppgifter som ger skäl att utvidga utredningen eller åtalet till att omfatta fler personer. Vad gäller pågående ärenden har det varit relativt vanligt att personer släppts mot borgen medan utredning i deras fall fortgår och i praktiken är fria under förhållanden som är osäkra och skapar en rädsla för vidare politiskt engagemang. Leila Alikarami har också berättat att ett stort antal personer utan att aktivt ha deltagit i demonstrationer godtyckligt gripits, frihetsberövats och förhörts, för att ett par dagar senare släppas fria utan någon formell anklagelse, rättsprocess eller dokumentation.⁵⁵

Andra exempel på aktuella ärenden som öppnas och på olika sätt relaterar till protesterna 2022 och dess efterspel kan enligt Amnesty International handla om anhöriga till personer som avrättats och utkräver rättvisa, flickor och kvinnor som vägrar följa påbud vad gäller klädsel eller personer som kritiserat dödsstraff.⁵⁶

3.3 Utfärdande av borgen respektive reserestriktioner och utresa

Det är relativt vanligt att personer som är under utredning för händelser kopplade till protesterna och andra manifestationer har släppts fria mot borgen respektive under reserestriktioner.⁵⁷ En förutsättning för att en person ska kunna släppas fri mot borgen eller under reserestriktioner är enligt Migrationsanalys uppfattning att deras ärenden följer en formell rättsprocess.

Detaljerad information om bland annat utfärdande av borgen respektive reserestriktioner liksom möjligheter att ta del av information från det iranska rättssystemet finns i rapporten [*Iran: Criminal procedures and documents*](#).

Borgen är ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och är något som åklagarmyndigheten fattar beslut om. En person som är anhållen kan släppas fri mot borgen under tiden en brottsutredning genomförs och tills domstolen avgjort ärendet och förkunnat dom. Åklagare avgör från fall till fall om en person kan erbjudas borgen och i så fall i vilken form. Borgen kan utfärdas i olika former och består ofta av en försäkran om kontanter eller egendom, ibland i kombination med elektronisk övervakning. Faktorer som beaktas är exempelvis om personen anklagats för mer allvarlig brottslighet, om det finns anledning att tro att personen kommer återuppta ett engagemang eller om personen är inflytelserik och har en plattform, så som journalister, artister eller kända aktivister kan ha.⁵⁸

Personer som släpps mot borgen har ofta ett begränsat handlingsutrymme. Det handlar dels om att man fortsatt är under utredning, dels att man riskerar att förlora vad som är satt i borgen om man bryter mot villkoren i överenskommelsen.⁵⁹

⁵⁵ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

⁵⁶ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁵⁷ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

⁵⁸ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

⁵⁹ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

Personer som är fria mot borgen hanterar situationen på olika sätt. Många stannar i Iran och håller sig tillgängliga för rättsprocessen. Det beror på att borgen ofta är högt satt och ofta kräver att familjemedlemmar hjälps åt för att man ska ha tillräckligt att tillhandahålla för att släppas fri. Det finns samtidigt personer som i samråd med sina familjer kommer överens om att avvika, liksom personer som i strid med sin familjs vilja väljer att avvika från rättsprocessen. En faktor som gör det svårt för personer att värdera om de fortsatt ska vara tillgängliga för rättsprocessen är att iranska myndigheter och säkerhetsstyrkor verkar med olika agendor och metoder, vilket får till följd att det är svårt att förutspå hur ett ärende kommer att hanteras. Avsaknaden av ett sammanhållet och systematiskt arbetssätt, liksom godtycklighet, gör att utgången i ett visst ärende i hög grad påverkas av de specifika aktörer som är involverade i utredning och lagföring. Om en person inte är tillgänglig för rättsprocessen konfiskeras borgen. Det är också sannolikt att myndigheter försöker utreda var personen är, exempelvis om han eller hon har lämnat landet. Dom kan falla i en persons frånvaro och kan delges vid passkontroll vid ett återvändande till Iran. Att avvika från rättsprocessen kan i domstol tolkas som ett tecken på skuld.⁶⁰

Reserestriktioner är mindre vanligt förekommande än borgen och tillämpas i fall där myndigheterna misstänker att en person kommer att lämna landet. Åklagare gör en bedömning i varje enskilt fall. I praktiken är det en restriktion som i huvudsak riktas mot profilerade personer. Även domstolar kan fatta beslut om reserestriktioner.⁶¹

Beslut om reserestriktioner delges pass- och gränspolis, som ansvarar för att implementera beslutet.⁶² Ett beslut om reserestriktioner gäller under sex månader och löper ut om beslut om förlängning inte fattas. Om beslutet inte förlängs är en person fri att lämna landet reguljärt. Myndigheter delger inte alltid beslut om reserestriktioner. Det är dock möjligt att vända sig till pass- och gränspolis för att kontrollera om man omfattas av reserestriktioner utfärdade av åklagare eller domstol.⁶³

Utöver åklagarmyndigheten och domstolar kan säkerhetsstyrkor, såsom polis, fatta beslut om att konfiskera en persons hemlandspass. Därmed hindras personen i praktiken från att resa utomlands. Det förekommer också uppgifter om att Irans olika underrättelsetjänster har förteckningar över personer som ska förhindras att lämna landet.⁶⁴ Amnesty International⁶⁵ har tagit del av information från personer

⁶⁰ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 70–72

⁶¹ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 70–72

⁶² Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 70–72

⁶³ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 70–72

⁶⁴ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 70–72

⁶⁵ Amnesty International har understrukit att det inte ingår i deras uppdrag att ge råd eller att stötta personer i att lämna sina hemländer.

som på egen hand lämnat Iran. Den indikerar att en del personer som släppts mot borgen valt att lämna landet eftersom de fruktat att åter gripas och utsättas för tortyr eller annan illabehandling. En del personer som är fria mot borgen har kunnat resa ut reguljärt med sina hemlandspass. I andra fall kan borgen vara förenat med beslut om att hemlandspass återkallats. Amnesty känner samtidigt till att många lämnar landet irreguljärt.⁶⁶

För gifta kvinnor är möjligheterna att lämna Iran särskilt komplicerad eftersom de behöver tillåtelse av sin make för att kunna få en passhandling. Om tillåtelse ges behöver maken även ange om den gäller för en eller flera resor. Ett tidigare besked kan ändras efterhand genom att maken kontaktar myndigheterna, varvid möjligheterna att resa upphör.⁶⁷

3.4 Tjänsteportalen SANA/Adliran

Detaljerad information om iranska rättsväsendets tjänsteportal SANA/Adliran finns i rapporten [Iran - Criminal procedures and documents](#). Migrationsanalys har konsulterat Leila Alikarami, iransk jurist verksam i Storbritannien, som bidragit med underlag till den rapporten. Av rapporten och i kommunikation med henne har framkommit att iranska myndigheter för några år sedan upprättade en digital tjänsteportal som iranier kan logga in i för att ta del av information kopplade till ärenden inom rättsväsendet. Personer som har registrerat sig i portalen medan de befunnit sig i Iran kan senare få tillgång till sitt konto från utlandet.⁶⁸ Det ska även vara möjligt att registrera ett nytt konto om man befinner sig i utlandet. Det finns två officiella webbsidor där iranier som befinner sig i utlandet kan öppna ett SANA/Adliran-konto. Det är dock ofta svårt att komma in på dessa sidor.⁶⁹ Enligt Leila Alikarami krävs att personen har ett ”smart” nationellt id-kort samt att personen anger ett aktivt iranskt mobilnummer för att kunna öppna ett SANA/Adliran-konto från utlandet. Detta mobilnummer behöver dock inte vara registrerat i den sökandes eget namn. Den sökande måste också uppges en adress i Iran, men det är då möjligt att ange exempelvis en släktings adress. Enligt Leila Alikarami finns det idag också privata företag som erbjuder som service att öppna SANA/Adliran-konton. Det är dock oklart om och i så fall hur detta fungerar.⁷⁰

Personer som har ett ärende inom rättsväsendet bör ha ett konto på SANA/Adliran. Det är inte tvunget att ha ett konto, men det är däremot en förutsättning för att kunna följa processen digitalt.⁷¹ I tjänsteportalen finns i förekommande fall möjlighet att ta del av digitala kallelser, ärendehistorik och att begära utdrag från brottsregister.⁷²

⁶⁶ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁶⁷ Human Rights Watch, Trapped. How Male Guardianship Policies Restrict Women's Travel and Mobility in the Middle East and North Africa, 2023-07-18, [url](#)

⁶⁸ Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#), s. 87–88

⁶⁹ De aktuella sidorna är <https://international.adliran.ir/> och <https://kharej.adliran.ir>

⁷⁰ Leila Alikarami, skriftlig korrespondens, 2024-10-14

⁷¹ Leila Alikarami, skriftlig korrespondens, 2024-08-22 till 2024-08-31

⁷² EUAA, Iran, Country Focus, juni 2024, [url](#), s. 20

Under protesterna var det många som frihetsberövades av regimen säkerhetsstyrkor och förhördes, men i många fall riktades inga formella brottsanklagelser mot dem. Under de förutsättningarna saknas sannolikt ett ärende och dokumentation kopplat till ärendet i SANA/Adliran. I andra fall har formella anklagelser riktats mot personer som gripits i samband med protesterna. Anklagelserna kan exempelvis röra brott mot den allmänna ordningen eller säkerhetsbrott. När formella anklagelser riktas mot en person läggs normalt sett ett ärendenummer upp i tjänsteportalen. Anklagelser om säkerhetsbrott som handläggs av revolutionsdomstolarna hanteras ofta annorlunda. Medan det ibland förekommer att de tilldelas ett ärendenummer i tjänsteportalen kommer det oftast inte laddas upp några tillgängliga dokument i dessa ärenden.⁷³

Migrationsanalys konstaterar att det är något oklart vilken information en iranier som loggar in i iranska rättsväsendets tjänsteportal SANA/Adliran kan ta del av och i vilken utsträckning det varierar från ärende till ärende. I allmänhet är dock användandet av tjänsteportalen mer begränsad av revolutionsdomstolarna än av andra domstolar.

3.5 Lagförslag om hijab och kyskhhet

Sedan 2023 har ett lagförslag benämnt ”Stöd till familjen för att främja en kultur av kyskhhet och hijab” varit omdebatterat i Iran. Det har dock länge varit obligatoriskt för kvinnor och flickor i Iran att bära hijab.⁷⁴ I den iranska strafflagens artikel 638 stipuleras att kvinnor som inte bär hijab på offentliga platser ska bestraffas med böter eller fängelse från 10 dagar upp till två månader.⁷⁵ I samma lagrum anges att en person som på offentliga platser begår ”syndfulla handlingar” ska bestraffas med upp till två månaders fängelse eller upp till 74 piskrapp.⁷⁶ Även andra lagrum har använts för att befästa det generella påbudet om hijab,⁷⁷ och enligt Amnesty International har exempelvis kvinnor som tidigare protesterat mot obligatorisk hijab, ibland fått långa fängelsestraff under andra brottsrubriceringar, såsom att ”främja prostitution och korruption” eller att ”samlas och konspirera mot den nationella säkerheten”.⁷⁸

I september 2023 godkände det iranska parlamentet det kontroversiella lagförslaget, som föreskriver hårdare straff för kvinnor som inte följer den islamska klädkoden. Lagförslaget har kritiserats av FN och olika människorättsorganisationer, bland annat för att det är diskriminerande och bryter mot fundamentala rättigheter, och för de stränga straff som stadgas däri.⁷⁹

⁷³ Leila Alikarami, skriftlig korrespondens, 2024-08-22 till 2024-08-31

⁷⁴ Kravet att bära hijab gäller från nio års ålder, men har ibland även tillämpats för flickor så unga som sju år.: EUAA, Iran, Country Focus, juni 2024, [url](#), s. 89

⁷⁵ IHRDC, Translation of the Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran – Book five, 2013-07-15, [url](#); Article 19, Iran: Siege on women and girls intensifies as authorities deceive the world, 2023-04-12, [url](#), not 2

⁷⁶ IHRDC, Translation of the Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran – Book five, 2013-07-15, [url](#)

⁷⁷ Amnesty International, Iran: International community must not be deceived by dubious claims of disbanding ‘morality police’, 2022-12-06, [url](#)

⁷⁸ Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

⁷⁹ The Iran Primer, Parliament Passes New “Hijab and Chastity” Bill, 2023-09-25, [url](#)

Även om lagförslaget ännu inte är slutligt fastställt,⁸⁰ har regimen redan påbörjat viss tillämpning av de regler som stipuleras i lagförslaget. Enligt den FN-tillsatta oberoende utredningen som skulle utreda människorättskränkningar i samband med ”Kvinna, liv, frihet”-protesterna så har iransk polis instruerats att inte vänta med implementering tills lagen träder i kraft.⁸¹

Förslaget har förekommit i olika versioner under det pågående lagstiftningsarbetet,⁸² men till dess huvudsakliga innehåll hör exempelvis: 1. strängare bestraffningar för överträdelser; 2. utökade befogenheter för olika statliga institutioner att implementera lagen; 3. straffansvar för privata aktörer som har att kontrollera efterlevnad; 4. ett utökande av redan existerande könssegregering i samhället, så som på universitet, sjukhus eller andra offentliga arbetsplatser.⁸³

Till den implementering som skett, trots att lagen inte trätt i kraft, hör exempelvis att myndigheterna bötfällt och stängt ner olika privata verksamheter för att de inte upprätthållit hijabkravet. Detta har berört exempelvis kaféer, restauranger, apotek, privata läkarmottagningar och resebyråer.⁸⁴

4. Situationen för vissa grupper

4.1 Kvinnor och flickor

Kvinnor och flickor hade en avsevärt mer framträdande roll under protesterna 2022 jämfört med tidigare protestrundor i Iran, och deras trots mot den islamiska republikens normer utgjorde en ny, stor utmaning för den iranska regimen. Påbudet att bära hijab har utgjort en av grundpelarna för den islamiska republiken sedan den etablerades. Det är därmed en känslig fråga för den iranska regimen,⁸⁵ och att upprätthålla kravet om hijab är ett sätt för det iranska styret idag att visa sin auktoritet.⁸⁶

Samtidigt har kravet om hijab vid olika tillfällen varit föremål för diskussion och på politisk nivå har visst utrymme funnits för olika perspektiv.⁸⁷ Inför presidentvalet i juni 2024 debatterades frågan mellan presidentkandidaterna och alla kandidater distanserade sig från våldet, gripandena och böterna som använts för att implementera den rådande lagstiftningen. Masoud Pezeshkian, som senare segrade i presidentvalet, uttalade sig då tydligt mot obligatorisk hijab och moralpolisens agerande.⁸⁸

⁸⁰ Radio Free Europe, Wave Of Complaints Follows Police Hijab Crackdown In Tehran, 2024-04-16, [url](#)

⁸¹ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 11

⁸² Library of Congress, Iran: Law to Protect the Family by Promoting the Culture of Chastity and Hijab Proposed, 2023-09-06, [url](#)

⁸³ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 11

⁸⁴ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 11

⁸⁵ The Iran Primer, Female Protests in Iran: Tools of Resistance, 2023-09-06, [url](#)

⁸⁶ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

⁸⁷ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

⁸⁸ New York Times, Iran's Onerous Hijab Law for Women Is Now a Campaign Issue, 2024-06-24, [url](#)

Utöver den diskriminering som kvinnor i Iran länge varit utsatta för inom en rad olika områden, såsom skilsmässa, vårdnad, arv och rörelsefrihet,⁸⁹ så innebär påbudet om att bära hijab att många andra aspekter av deras liv påverkas. Exempelvis är tillgång till arbete, utbildning, sociala förmåner, sjukvård och rörelsefrihet i det offentliga rummet avhängigt att påbudet efterlevs. Frågan om hijab har dock inte stått i centrum för Irans kvinnorörelse förrän under protesterna 2022. Innan dess var protester mot hijab främst individuella och hade inte den breda uppslutning som efter Mahsa Aminis död.⁹⁰ Även bland religiösa personer förekommer idag ett motstånd mot obligatorisk hijab eftersom det anses förminska det självständiga val religiösa kvinnor gör när de vill bära slöja.⁹¹

Sedan protesterna 2022 har kvinnor och flickor i allt högre grad trotsat påbudet om hijab, samtidigt som staten vidtagit nya åtgärder för att stärka implementeringen. Straffen har skärpts samtidigt som en bredare kampanj av trakasserier, hotelser, övervakning och våld bedrivs mot kvinnor och flickor som trotsar normerna, samt mot personer som stödjer deras kamp, i synnerhet män.⁹²

Trots denna skärpning från myndigheternas sida är det idag många kvinnor som inte bär hijab.⁹³ Det stora antalet kvinnor som bryter mot påbudet gör det svårt för myndigheterna att ingripa direkt mot alla. Kameraövervakning möjliggör dock att fler förbrytelser identifieras och att böter kan utställas i efterhand utan direktkonfrontationer på gatan.⁹⁴ Myndigheterna har också introducerat en mobilapplikation, kallad "Nazer-appen", vilken används av myndigheter och volontärer för att rapportera kvinnor som bryter mot påbudet om hijab.⁹⁵

Fall av våldsamma ingripanden från myndigheterna fortsätter att rapporteras, liksom statligt sanktionerad tortyr, omänsklig, förnedrande bestraffning och remittering till psykiatrisk behandling för kvinnor och flickor som inte efterlever påbudet om hijab.⁹⁶

Myndigheternas agerande har dock varierat något över tid sedan protesterna bröt ut 2022.⁹⁷ Under själva protesterna svarade myndigheterna med omfattande och våldsamma motåtgärder som syftade till att "krossa andan i motståndet", avskräcka folk från att delta i vidare protester och bestraffa dem som reste sig mot den islamiska republiken och utmanade dess normer.⁹⁸

⁸⁹ Leila Alikarami, *Unsilenced voices: women's struggle for rights in Iran and Afghanistan*, Foundation for European Progressive Studies, 2023-11-22, [url](#); The Iran Primer, Part 3: Iranian Laws on Women, 2023-08-13, [url](#)

⁹⁰ Human Rights Watch, *Unveiling Resistance: The Struggle for Women's Rights in Iran*, 2023-06-26, [url](#)

⁹¹ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

⁹² UN Human Rights Council, *Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran*, 2024-02-02, [url](#), s. 11

⁹³ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26; Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

⁹⁴ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

⁹⁵ UN Human Rights Council, *Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran*, 2024-02-02, [url](#), s. 12

⁹⁶ UN Human Rights Council, *Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran*, 2024-02-02, [url](#), s. 12

⁹⁷ The Iran Primer, *Female Protests in Iran: Tools of Resistance*, 2023-09-06, [url](#)

⁹⁸ Amnesty International, *Iran: "They violently raped me": Sexual violence weaponized to crush Iran's 'Woman life freedom' uprising*, [url](#), s. 12

Efter Mahsa Aminis död syntes dock moralpolisen försvinna från gatorna, och när protesterna ebbat ut tycktes regimen förespråka en mindre våldsam ansats för att förebygga ytterligare protestyttringar.⁹⁹ Myndigheterna sökte kontroll genom andra åtgärder¹⁰⁰ och förstärkte sitt arbete med att identifiera och lagföra kvinnor och flickor som bröt mot hijabkravet, exempelvis genom ökad användning av övervakningskameror på offentliga platser och textmeddelanden med varningar om olika bestraffningar för brott mot bestämmelserna, såsom böter, fordonsbeslag, återkallande av id-kort och nekad tillgång till offentlig service. I juni 2023 annonserade en talesperson för polisen att myndigheten, sedan slutet av april, sänt närmare en miljon sms-varningar till kvinnor som fångats på kamera utan hijab när de färdats i sina fordon. Därtill angavs 2 000 fordon ha konfiskerats och att över 4 000 ärenden med så kallade återfallsförbrytare ska ha överlämnats till rättsväsendet.¹⁰¹ Mer än 1 000 affärsverksamheter har också tvingats stänga ner under 2023 på grund av att de inte upprätthållit hijabkravet för de flickor och kvinnor som nyttjat deras service.¹⁰²

I juli 2023 rapporterades moralpolisen vara tillbaka i offentligheten igen,¹⁰³ och under året behandlades också det nya lagförslaget om hijab som ett led i regimens åtgärder för att öka efterlevnad av hijabkravet.¹⁰⁴

Även om regimföreträdare i vissa fall uttalat att information och rådgivning är mest effektivt för att hantera personer som bryter mot hijabkravet,¹⁰⁵ fortsatte våldssamma ingripanden att rapporteras. I oktober 2023 dog till exempel återigen en ung kvinna efter ett myndighetsingripande i tunnelbanan. Myndigheternas hantering av fallet påminde om hanteringen av Mahsa Aminis dödsfall. De faktiska omständigheterna kring dödsfallet mörkades och journalister som rapporterat om fallet greps och bestraffades.¹⁰⁶ Regimen har också utdömt och verkställt kroppsbesträffning för brott mot hijabkravet. I januari 2024 verkställdes ett spöstraff om 74 piskrapp mot en kurdisk kvinna som publicerat ett foto av sig själv utan hijab i sociala medier.¹⁰⁷

Efter en ny period av mindre aktivitet från moralpolisens sida, annonserade iranska myndigheter i april 2024 att en ny kraftfull implementeringsplan, benämnd *Noor*, skulle inledas i syfte att säkra efterlevnad av påbudet om hijab.¹⁰⁸ Det rapporterades samtidigt om en ny våg av våldssamma ingripanden runt om i Iran gentemot

⁹⁹ Wilson Center, Iran: The morality Police Are Back; or Are They, 2023-07-28, [url](#)

¹⁰⁰ BBC, Iran's women on Mahsa Amini's death anniversary: 'I wear what I like now', 2023-09-15, [url](#)

¹⁰¹ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 11–12

¹⁰² Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

¹⁰³ Wilson Center, Iran: The morality Police Are Back; or Are They, 2023-07-28, [url](#); The Guardian, Iran's 'morality police' resume patrols 10 months after nationwide protests, 2023-07-17, [url](#)

¹⁰⁴ Human Rights Watch, Iran: Chokehold on Dissent, 2024-01-11, [url](#); UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 11

¹⁰⁵ Wilson Center, Iran: The morality Police Are Back; or Are They, 2023-07-28, [url](#)

¹⁰⁶ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 12

¹⁰⁷ Hengaw, Implementation of Inhumane Sentence: Kurdish Activist Roya Heshmati Subjected to 74 Lashes in Tehran, 2024-01-06, [url](#); Radio Free Europe, Iranian Woman Defiant Despite 'Medieval' Flogging for Hijab Violation, 2024-01-09, [url](#)

¹⁰⁸ RFE/RL, Tehran Police To Launch New Phase Of Hijab Enforcement, 2024-04-12, [url](#); Centre for Human Rights in Iran, Iran Ramps Up Violence and Repression Against Women and Girls Amid Regional

kvinnor och flickor som bröt mot påbudet samt även gentemot män som visade dem sitt stöd.¹⁰⁹

I september 2024 rapporterade Amnesty International att Noor-planen inneburit en ökad närvaro av olika myndighetspatruller i offentligheten i syfte att tillse att hijabkravet efterlevs. Patrullering sker till fots, med motorcyklar, bilar och polispi-keter och har omfattat farliga biljakter på kvinnor, mass-konfiskering av fordon, frihetsberövande, spöstraff samt annan omänsklig förnedrande behandling/bestraf-fning. De myndighetsorgan som varit involverade i implementering av Noor och på-budet om hijab är moralpolisen, trafikpolisen, åklagarmyndigheten, domstolar samt olika säkerhetsorgan såsom revolutionsgardet, basij och olika civilklädda agen-ter.¹¹⁰

Utöver det intensifierade arbetet med att ingripa mot överträdelser av hijabkravet under Noor-planen har myndigheterna också vidtagit andra åtgärder för att tysta kvinnor och flickor som kräver jämlikhet och rättigheter. En ökning av antalet meddelade fängelsestraff och dödsdomar mot kvinnliga aktivister anges, enligt den FN-tillsatta oberoende utredningen, vara ett led i detta. En del kvinnoaktivister har också tidigare meddelats villkorliga domar på grund av att de motsatt sig obligato-risk hijab. Detta innebär i praktiken att de idag befinner sig i ständig risk att fängs-las om de engagerar sig i någon form av aktivism.¹¹¹

När det gäller det nya lagförslaget om hijab har detta ännu inte slutligt fastställts och trätt i kraft, även om många delar av lagen redan verkar tillämpas av myndig-heterna.¹¹² Enligt vissa regimföreträdare är dock en ny lag inte nödvändig eftersom det redan idag finns olika bestämmelser på plats som adresserar frågan om hijab. Tidsutdräkten avseende lagförslaget beror eventuellt på en strategisk försiktighet från regimens sida, i syfte att undvika bakslag och ett nytt utbrott av protester i lan-det, enligt Leila Alikarami, en iransk jurist baserad i Storbritannien.¹¹³ Rapporte-ring i september 2024 indikerar dock att ett ikraftträdande kan vara nära förestå-ende.¹¹⁴

4.2 Vissa minoriteter

Den kurdiska kvinnan Mahsa Aminis död satte igång ett brett spektrum av reakt-ioner inom landets etniska och religiösa minoriteter, och proteströrelsens slagord ”Jin, jîyan, azadi” (kvinna, liv, frihet) har tidigare använts inom kurdiska rörelser. Efter Mahsa Aminis begravning i provinsen Kurdistan spreds protesterna snabbt från hennes hemstad till andra minoritetsområden, och sedan vidare till samtliga 31

Tensions, 2024-04-17, [url](#); VOA, Khamenei steps up pressure to enforce 'Islamic standards' across Iran, 2024-04-19, [url](#); Le Monde, Iran's morality police make a comeback, 2024-05-03, [url](#)

¹⁰⁹ UN OHCHR, Iran: Crackdown on hijab law, 2024-04-26, [url](#)

¹¹⁰ Amnesty International, Iran: Two years after 'Woman Life Freedom' uprising impunity for crimes reigns supreme, 2024-09-11, [url](#)

¹¹¹ UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, Update on the situation of women and girls in the context of the September 2022 protests and the "Woman, Life Free-dom" movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-09-13, [url](#), s. 3

¹¹² Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

¹¹³ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

¹¹⁴ UN OHCHR, Iran intensifying efforts to repress women and girls on second anniversary of nation-wide protests, 2024-09-13, [url](#); Institute for the study of War, Iran Update, 2024-09-18, [url](#)

provinser i landet.¹¹⁵ Kurdiskdominerade områden, liksom provinsen Sistan och Baluchistan, kom att bli epicentrum för de landsomfattande protesterna.¹¹⁶

Inledningsvis framställde regimen protesterna som ett separatistiskt uppror och ett hot mot den nationella enheten. Regimföreträdare i minoritetsområden använde också konsekvent en retorik där man beskyllde separatistgrupper för oron och refererade till demonstranter som terrorister och våldsvarkare, baserat på deras etniska och religiösa minoritetstillhörighet.¹¹⁷

Under de landsomfattande protesterna var etniska och religiösa minoriteter särskilt utsatta.¹¹⁸ I synnerhet drabbades balucher och kurder, men även andra grupper, såsom azerier och ahwaziaraber. Dessa minoriteter finns huvudsakligen koncentrerade i gränsprovinser som Kermanshah, Kurdistan, Västazerbajdzjan, Östazerbajdzjan, Khuzestan och Sistan och Baluchistan. Balucher och kurder är också till övervägande del sunnimuslimer och därmed även religiösa minoriteter i landet.¹¹⁹

Säkerhetsstyrkorna dödade och skadade oproportionerligt många demonstranter i minoritetsområdena, och dödlig ammunition användes exempelvis ofta mot protestyttringar i provinser med stor kurdisk befolkning samt i provinsen Sistan och Baluchistan.¹²⁰ Den dödligaste dagen under protesterna, den 30 september 2022, har kommit att kallas "den blodiga fredagen". Iranska säkerhetsstyrkor satte då in dödligt våld mot demonstranter i Sistan och Baluchistans provinshuvudstad Zahedan.¹²¹ Under den enskilda dagen dödades 104 personer.¹²²

Över hälften av de personer som dödades under "Kvinna, liv, frihet"-protesterna var från provinser befolkade av kurder och balucher. När det gäller antalet barn som föll offer under protesterna så tillhörde 63 procent av de registrerade offren dessa två minoritetsgrupper.¹²³

Områden som bebos av minoriteter är ofta mer underutvecklade och eftersatta jämfört med andra provinser och står inför större ekonomiska, politiska och miljömässiga problem. Säkerhetsstyrkorna har ofta extra fokus på dessa minoritetsområden,

¹¹⁵ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15; Danmark. Udlændingestyrelsen, Iran Protests 2022-2023, mars 2023, [url](#), s. 8

¹¹⁶ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15; Stimson Center, Protests Have Brought Iran's Ethnic Minorities & Persian Majority Closer, 2023-02-27, [url](#)

¹¹⁷ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15

¹¹⁸ UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, 2024-02-09, [url](#), s. 17; UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15

¹¹⁹ UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, "They have dehumanized us": Minority rights violations during the "Woman, Life, Freedom" movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-08-05, [url](#), s. 3, 7; The Iran Primer, Iran Minorities 2: Ethnic Diversity, 2023-09-03, [url](#)

¹²⁰ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 15; Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

¹²¹ Human Rights Watch, Iran: Security Forces Violently Repress Anniversary Protest, 2023-11-22, [url](#)

¹²² UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 4

¹²³ UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, 2024-02-09, [url](#), s. 17

och det finns en misstänksamhet från regimen sida gentemot minoriteter i landets gränsområden. Periodvis används där mer våld för att hålla befolkningen under kontroll och regimen hänvisar ofta till separatism som orsak när de gör tillslag mot exempelvis kurdiska aktivister i områdena.¹²⁴ Uttryck för missnöje i dessa provinser uppfattas ofta av regimen som säkerhetsproblem.¹²⁵ Det finns exempel från bland annat provinsen Khuzestan, där protester kring akut vattenbrist besvarats med våldsamma ingripanden från myndigheter, snarare än att grundproblematiken tagits omhand.¹²⁶

En av landets mest förfördelade provinser, Sistan och Baluchistan,¹²⁷ var också en av de mest våldsdrabbade under protesterna 2022.¹²⁸ I denna provins fortgick demonstrationer, ofta i samband med fredagsbönen, även efter att proteströrelsen ebbat ut nationellt.¹²⁹ Tidvis har regimen våld eskalerat mot dessa demonstrationer, och Amnesty International har exempelvis rapporterat om massarresteringar, försvinnanden, tortyr och annan illabehandling under demonstrationer den 20 oktober 2023. Säkerhetsstyrkorna riktade då våld mot religionsutövare och fredliga demonstranter, samt även barn så unga som tio år. Enligt Amnesty verkade denna eskalering från regimen sida syfta till att få ett slut på fredagsprotesterna i Zahedan.¹³⁰

Sunnitiska religiösa ledare (exempelvis balucher och kurder) som uttryckt kritik mot myndigheterna för agerandet under och efter protesterna har också varit hårt ansatta och anklagats utgöra hot mot den nationella säkerheten. De har exempelvis frihetsberövats, försetts med olika restriktioner och i ett fall har dödsstraff meddelats. Domen ska dock senare ha omvandlats till livstids fängelse efter ”visad ånger och löfte om gott uppförande”.¹³¹

I september 2024 rapporterade den FN-tillsatta oberoende utredningen att myndigheterna de senaste månaderna intensifierat sitt arbete med att gripa/frihetsberöva familjemedlemmar till personer som fallit offer under protesterna 2022. Detta skedde i synnerhet i Irans minoritetsdominerade provinser så som Sistan och Baluchistan, Kurdistan och Västazerbajdzjan. Dessa ingripanden verkade vara försök från statens sida att undertrycka olikstänkande och förebygga potentiella protester eller solidaritetsyttringar inför två årsdagen av ”Kvinna, liv, frihet”-protesterna.¹³²

¹²⁴ Minority Rights Group, Protests, Discrimination and the Future of Minorities in Iran, November 2022, [url](#), s. 9, 8, 4,

¹²⁵ Leila Alikarami, digitalt möte, 2024-03-26

¹²⁶ Minority Rights Group, Protests, Discrimination and the Future of Minorities in Iran, November 2022, [url](#), s. 5; The Guardian, Iran accused of using unlawful force in water protest crackdown, 2021-07-23, [url](#)

¹²⁷ Rouzbeh Parsi, möte, 2024-04-02

¹²⁸ UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#), s. 4

¹²⁹ Iran Wire, Baluch Citizen Beaten and Arrested at Zahedan Checkpoint, 2024-06-14, [url](#)

¹³⁰ Amnesty International, Iran: New wave of brutal attacks against Baluchi protesters and worshippers, 2023-10-26, [url](#)

¹³¹ UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, "They have dehumanized us": Minority rights violations during the "Woman, Life, Freedom" movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-08-05, [url](#), s. 17-18

¹³² UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, Update on the situation of women and girls in the context of the September 2022 protests and the "Woman, Life Freedom" movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-09-13, [url](#), s. 1

5. Avslutande kommentarer

En tid efter de protester som bröt ut 2022 och där krav framfördes på stärkta rättigheter för kvinnor, bättre framtidsutsikter och ett regimskifte, finns det få tecken på sådana förändringar. Regimens tolerans för individer och grupper som driver politiska frågor är låg och möjligheterna att fritt engagera sig mycket begränsad. För flickor och kvinnor råder en allt svårare situation med omfattande bevakning och lagförslag med skärpta krav på exempelvis klädsel. Även situationen för etniska och religiösa minoriteter i landet är svår, i synnerhet i gränsprovinserna. Det finns en historisk misstänksamhet från statens sida mot minoritetsbefolkningen i dessa områden, och olika protestyttringar tolkas ofta i termer av separatism och ses som säkerhetsproblem.

Det är svårt att få en tydlig bild av hur många som deltog i protesterna, men de var omfattande, pågick över flera månader och hade stöd av många olika grupper i samhället. Protesterna och andra former av uttryck för missnöje drevs på gator och torg, liksom på internet och i sociala medier. Myndigheter har haft omfattande närvaro där protesterna har skett och ingripit mot såväl personer som varit aktiva i olika former av protester, som personer som inte varit delaktiga i dessa, men som av myndigheter av andra skäl ansetts vara ett problem. Det har också förekommit att personer som inte varit delaktiga i protestaktioner drabbats av säkerhetsstyrkornas ingripanden när de befunnit sig på fel plats vid fel tillfälle.

Olika delar av säkerhetsstyrkorna ingrep mot protesterna. Ofta har personer i säkerhetsstyrkorna burit civila kläder, använt civila fordon och frihetsberövat personer i olika former av informella förvar. Det har inte varit ovanligt att ingripanden genomförts utanför den formella ordningen och det finns stora brister i myndigheters dokumentation av ingripanden. En del personer som ådragit sig myndigheters uppmärksamhet har dragits in i formella rättsprocesser. Det har inte varit ovanligt att personer som varit i en rättsprocess släppts fria mot borgen, med eller utan reserestriktioner. För personer släppta mot borgen, som inte belagts med reseförbud, fått sitt pass omhändertaget eller finns på någon av säkerhetstjänsternas listor över personer som inte får lämna landet, finns inget formellt hinder mot att lämna landet reguljärt, även om att avvika från en rättsprocess i förlängningen får följder och dom kan falla i personens frånvaro.

Många rättsprocesser har avslutats genom den amnesti som offentliggjordes i början av 2022. Det förekommer dock fortfarande öppna ärenden som på olika sätt relaterar till protesterna 2022, dels oavslutade äldre ärenden och dels nyöppnade. I de fall en person åtalas för brott som handläggs vid en revolutionsdomstol så är möjligheterna att få fram dokumentation kring rättsprocessen genom den digitala tjänsteportalen SANA/Adliran i de flesta fall mycket begränsad.

Att reformisten Masoud Pezeshkian tilläts ställa upp i presidentvalet sommaren 2024 väckte viss förvåning. Även om valdeltagandet var lågt så indikerade hans seger att många av de som röstade ville se en ny inriktning på politik och samhällsut-

veckling i Iran. President Pezeshkian sitter dock i en politiskt svår sits och det återstår att se om han kan påverka den politiska inriktning som drivits i Iran de senaste åren. Hans tidigare kritiska uttalanden kring regimens hantering av protesterna och implementering av krav på att bära hijab har inte omvandlats till några konkreta förändringar. Frågor som moralpolisens agerande och hur aktivt man ska arbeta med att säkra efterlevnad av den islamiska klädkoden är emellertid något som tidigare presidenter i viss mån kunnat påverka. En större omläggning inom dessa och närliggande områden, som är viktiga för delar av landets politiska och religiösa elit, kräver dock brett politiskt stöd och ett godkännande av landets högste ledare. Det talar för att förväntningar på kommande reformer inte bör vara allt för stora.

Källförteckning

ACLED, Anti-Government Demonstrations in Iran, A Long-Term Challenge for the Islamic Republic, 2023-04-12, [url](#)

Al-Monitor, Can Iran's new president challenge country's powerful hard-liners?, 2024-07-08, [url](#)

Al-Monitor, Iranian women warned about wearing chador, 2014-01-21, [url](#)

Amnesty International, Iran: Two years after 'Woman Life Freedom' uprising impunity for crimes reigns supreme, 2024-09-11, [url](#)

Amnesty International, Iran: Shocking secret execution of young man in relation to "Woman Life Freedom" uprising, 2024-08-06, [url](#)

Amnesty International, Amnesty International Report 2023 - Iran, 2024-04-24, [url](#)

Amnesty International, "Don't let them kill us": Iran's relentless execution crisis since the 2022 uprising, 2024-04-04, [url](#)

Amnesty International, "They violently raped me" - Sexual violence weaponized to crush Iran's "Woman Life Freedom" uprising, 2023-12-06, [url](#)

Amnesty International, Iran: New wave of brutal attacks against Baluchi protesters and worshippers, 2023-10-26, [url](#)

Amnesty International, Iran: List of individuals at risk of execution in connection to nationwide protests, 2022-12-16, [url](#)

Amnesty International, Iran: International community must not be deceived by dubious claims of disbanding 'morality police', 2022-12-06, [url](#)

Amnesty International, Iran: Death penalty sought in sham trials, 2022-11-16, [url](#)

Article 19, Iran: Tech-enabled 'Hijab and Chastity' law will further punish women, 2023-08-22, [url](#)

Article 19, Iran: Siege on women and girls intensifies as authorities deceive the world, 2023-04-12, [url](#)

BBC, Iran's women on Mahsa Amini's death anniversary: 'I wear what I like now', 2023-09-15, [url](#)

Centre for Human Rights in Iran, Iran Ramps Up Violence and Repression Against Women and Girls Amid Regional Tensions, 2024-04-17, [url](#)

Commissioner General for Refugees and Stateless Persons, Norge. Landinfo, Schweiz. Staatssekretariat für Migration. SEM, f.d. BFM, Iran: Criminal procedures and documents, 2021-12-06, [url](#)

Danmark. Udlændingestyrelsen, Iran Protests 2022-2023, mars 2023, [url](#)

EUAA, Iran, Country Focus, juni 2024, [url](#)

Friedrich Ebert Stiftung, The Internet in the Women Life Freedom era, juni 2024, [url](#)

Hengaw, Implementation of Inhumane Sentence: Kurdish Activist Roya Heshmati Subjected to 74 Lashes in Tehran, 2024-01-06, [url](#)

Human Rights Watch, Iran: Alarming Surge in Executions, 2024-08-20, [url](#)

Human Rights Watch, World Report 2024 - Iran, 2024-01-11, [url](#)

Human Rights Watch, Iran: Security Forces Violently Repress Anniversary Protest, 2023-11-22, [url](#)

Human Rights Watch, Trapped. How Male Guardianship Policies Restrict Women's Travel and Mobility in the Middle East and North Africa, 2023-07-18, [url](#)

Human Rights Watch, Unveiling Resistance: The Struggle for Women's Rights in Iran, 2023-06-26, [url](#)

IHRDC, Translation of the Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran – Book five, 2013-07-15, [url](#)

Institute for the study of War, Iran Update, 2024-09-18, [url](#)

International Crisis Group, Iran: The Riddle of Raisi, 2021-08-05, [url](#)

Iran Wire, Baluch Citizen Beaten and Arrested at Zahedan Checkpoint, 2024-06-14, [url](#)

Leila Alikarami, Unsilenced voices: women's struggle for rights in Iran and Afghanistan, Foundation for European Progressive Studies, 2023-11-22, [url](#)

Le Monde, Iran's morality police make a comeback, 2024-05-03, [url](#)

Library of Congress, Iran: Law to Protect the Family by Promoting the Culture of Chastity and Hijab Proposed, 2023-09-06, [url](#)

Minority Rights Group, Protests, Discrimination and the Future of Minorities in Iran, November 2022, [url](#)

New York Times, Iran's Onerous Hijab Law for Women Is Now a Campaign Issue, 2024-06-24, [url](#)

New York Times, Three More Executed in Iran Over Protests, 2023-05-22, [url](#)

Norge. Landinfo, Iran: Protestbevegelsen per 15 desember 2022, 2022-12-17, [url](#)

Open university, Veiling, Terminology, odatrad, [url](#)

Radio Free Europe, Wave Of Complaints Follows Police Hijab Crackdown In Tehran, 2024-04-16, [url](#)

Radio Free Europe, Tehran Police To Launch New Phase Of Hijab Enforcement, 2024-04-12, [url](#)

Radio Free Europe, Iranian Woman Defiant Despite 'Medieval' Flogging for Hijab Violation, 2024-01-09, [url](#)

Radio Free Europe, Iranian Protesters Who Received Amnesty Face New Cases, Activist Group Says, 2023-05-16, [url](#)

Radio Free Europe, Iranian Ministry Announces Ban On The Presence Of Women In Advertising, 2022-07-25, [url](#)

Stimson Center, Protests Have Brought Iran's Ethnic Minorities & Persian Majority Closer, 2023-02-27, [url](#)

The Guardian, Iran's 'morality police' resume patrols 10 months after nationwide protests, 2023-07-17, [url](#)

The Guardian, Iran accused of using unlawful force in water protest crackdown, 2021-07-23, [url](#)

The Iran Primer, Parliament Passes New "Hijab and Chastity" Bill, 2023-09-25, [url](#)

The Iran Primer, Female Protests in Iran: Tools of Resistance, 2023-09-06, [url](#)

The Iran Primer, Iran Minorities 2: Ethnic Diversity, 2023-09-03, [url](#)

The Iran Primer, Part 3: Iranian Laws on Women, 2023-08-13, [url](#)

The Iran Primer, Fact Sheet: Protests in Iran 1979-2023, 2023-05-30, [url](#)

The Iran Primer, Iran's Revolution at 43: Politics, 2022-02-09, [url](#)

The Washington Post, For protesters pardoned in Iran, freedom comes with no guarantees, 2023-04-24, [url](#)

UN Human Rights Council, Iran: Crackdown on hijab law, 2024-04-26, [url](#)

UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, 2024-02-09, [url](#)

UN Human Rights Council, Report of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran, 2024-02-02, [url](#)

UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, Update on the situation of women and girls in the context of the September 2022 protests and the “Woman, Life Freedom” movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-09-13, [url](#)

UN Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran, ”They have dehumanized us”: Minority rights violations during the “Woman, Life, Freedom” movement in the Islamic Republic of Iran, 2024-08-05, [url](#)

UN OHCHR, Iran intensifying efforts to repress women and girls on second anniversary of nationwide protests, 2024-09-13, [url](#)

UN OHCHR, Iran: Crackdown on hijab law, 2024-04-26, [url](#)

VOA, Khamenei steps up pressure to enforce ‘Islamic standards’ across Iran, 2024-04-19, [url](#)

VOA, Calls Grow for Iran Morality Police to Change Course, 2022-07-21, [url](#)

Wilson Center, Iran: The morality Police Are Back; or Are They, 2023-07-28, [url](#)

Intervjuer

Amnesty International, digitalt möte, 2024-04-18

Leila Alikarami, iransk jurist baserad i Storbritannien, digitalt möte, 2024-03-26

Leila Alikarami, iransk jurist baserad i Storbritannien, skriftlig korrespondens, 2024-08-22 till 2024-10-14

Rouzbeh Parsi, programchef vid Utrikespolitiska institutets Mellanöstern- och Nordafrikaprogram, möte, 2024-04-02